

Stoffer på den franske metal-scene

En etnografisk studietur i det franske metal-miljø:
Fester & musik, alkohol & stoffer – selvkontrol & udskjelsetje.

AF SYLVAIN AQUATIAS

Det er fredag aften omkring klokken 18. Pladsen foran Bercy sportshalen i Paris er dækket af glasskår fra knuste flasker. På promenaden og trappetrinene er der klynger af unge. Mange af dem har sorte t-shirts med farvede motiver, hvor man kan læse navne som Slayer, Metallica, Megadeth, Sepultura etc. Her er tæt med mennesker også på de omkringliggende terrasser, cafeer og barer. I aften er der koncert. 'Tattoo the Planet' hedder arrangementet, der byder på nogle af de bedste grup-

per inden for den form for rock, som kaldes metal.

Går man op ad trapperne, der flyder med flyers, kan man bedre se grupperne af unge. De er godt oppe at køre. De ler og snakker sammen i grupper à 3-8 personer. Der drikkes øl og også en smule whisky. Nogle ruller sig en joint i ro og mag sidende på et trappetrin. Nogle er allerede åbenlyst berusede. Andre er oprømte og griner sammen. I aften er der fest på 'metal-planeten', og udskjelsetjerne er en del af det hele.

Denne beskrivelse bør ikke overraske. Rockkulturen har en lang hi-

storie med brug af psykoaktive stoffer - både lovlige og ulovlige. Også i Frankrig opdeler man brugen af psykoaktive stoffer i to kategorier: på den ene side et lejlighedsvist og socialt forbrug, ofte kaldet 'festligt' eller 'rekreativt', og på den anden side et regelmæssigt alene-brug, som knyttes til 'narkomanen'. Ifølge denne anskuelse er det 'at feste' en fuldt integreret del af begivenheder af kulturel art i modsætning til billedet af narkomanen, som er adskilt fra samfundet på grund af det helt specielle forhold vedkommende har til sit stof. Teknofesterne og - på det

seneste - problemerne med trafik-sikkerheden, har vendt de offentlige myndigheders opmærksomhed mod brugen af stoffer. Der er kommet fokus på excesserne og blandings-misbrug, og dette har været med til at reducere tolerancen også over for den festlige og rekreative stofbrug.

Denne artikel drejer sig især om metal, en hård form for rock musik. Der er primært blevet anvendt etno-grafiske metoder, og i alt 44 musik-begivenheder er blevet observeret, hvilket rundt regnet repræsenterer 273 timers observation. Fokus er på brug af rusmidler, nærmere bestemt alkohol og cannabis, som er de to mest brugte rusmidler inden for metalmiljøet.

Skik og brug hos metal-folket

Til de koncerter, som vi har undersøgt, kan man se forskellige former for opførsel alt efter deltagerens alder. De yngste står forrest, lige foran scenen. Det er ofte også dem, hvis påklædning er mest influeret af den musikalske stil. Unge koncert-gængere 'stage diver', mens det lidt ældre publikum holder sig tilbage i salen, hvor de stille bevæger sig til musikens rytme. At skifte plads her i mængden er en fysisk affære. Man skubber til folk og skiller dem ad ved at hive dem i skulderen. Men den kropslige frigørelse går langt videre, som det fremgår af følgende beskrivelse, taget fra observationer ved en Fear Factory koncert:

Foran scenen går de unge til den, puffer venskabeligt til hinanden, uden ondskabsfuldhed, skubber hinanden i siden; et dansetrin, et lille hop, et skub med skulderen, et dansetrin, osv. - Da det i længden er ret trættende, går de engang imellem væk fra midten af tumulten og søger tilflugt i udkanten af scenen nogle minutter for at få vejret. Så går de til den igen.

På et tidspunkt er der en fyr foran mig på en 20-22 år, der hidtil har været helt stille og rolig, som tilsyneladende pludselig mærker musikens tag. Først slår han rytmen med hovedet, sådan

helt stilfærdigt, så bliver det vildere og vildere. Han headbanger igen, sangeren brøler et vildt 'GROOWL', og manden trækker skuldrene tilbage, trækker vejret dybt og kaster sig ind i mængden, han tonser ind i to unge og vælter tilbage i sammenstødet. De ler ad ham og giver ham et skulderskub.

Der er tit 'stage diving'. Adgangen til scenen er ofte fri. De unge klatrer op på scenen og vender front mod publikum. Med hænderne kalder de publikum nærmere, så folk står tæt. Når 'diveren' springer, tager publikum imod med strakte arme og sender ham videre til de næste. De skal virkelig være opmærksomme, for 'diveren' slår ofte om sig med arme, og man skal forsøge at undgå at blive ramt af hans sko. Når folk sender 'diveren' videre til nye hænder, skal de også sikre sig, at modtagelsen er ordentlig. Når 'diveren' nærmer sig udkanten af de dansende, vil hans voldsomme bevægelser tit få de mere stillestående tilskuere til at trække sig tilbage, og hans bærere svajer fra side til side for at finde de næste til at tage over.

Om der er få eller mange 'fans' er ligegyldigt. Den høje musik er i reglen kraftig nok til at muliggøre den kropslige frigørelse. Publikum klapper generelt ikke ret meget, men de laver alligevel meget støj i form af brøl, der skal være dybe, hæse og gutturale. Man kan finde en variant af dette råb, nemlig 'Oi!' - yret i samme dybe toneart, men denne gang i kor. Under en koncert med Dimmu Borgir tilskynder sangeren og bassisten således publikum til at udstøde dette råb, som alle tilskuerne så gentager. 'Oi!' et udstødes samtidig med, at højre knyttnæve løftes højt op over hovedet, undertiden med pegefinger og lillefinger strakt i vejret for at symbolisere to djævlhorn. Hvis man så går lidt ud til siden, kan man se et hav af knyttnæver lige fra de fans, der står op mod scenebarrieren, og til tilskuerne halvvejs nede i salen, der stiger og falder efter rytmen i råbene.

Brug af rusmidler i metal-miljøet

For de fleste – både unge og ældre – er hverdagen præget af en forpligtelse til at være høflig og behersket. Fritiden står i modsætning hertil og giver den enkelte mulighed for at frigøre sig fra den uophørlige anstrengelse med at kontrollere sig selv. Fritiden skaber et pusterum med følelsesmæssig frihed. Musikaktiviteter som de ovenfor beskrevne er typiske fritidsaktiviteter for unge. Og den fysiske udfoldelse, som vi har set på, viser tydeligt intensiteten, der er knyttet til at slippe selvkontrollen.

Disse musikaktiviteter er ikke den eneste måde at sætte sig selv fri på. Visse psykoaktive stoffer som alkohol, hash, kokain og ecstasy fjerner hæmninger via påvirkning af nervecentre. Indtages disse stoffer i forsamlinger med venner og under festlige former, fremmer de kontakt og følsomhed og sætter selvkontrollen ud af kraft. Stofferne bliver ret ofte brugt til at øge den følelsesmæssige modtagelighed ved visse begivenheder såsom f.eks. musikalske arrangementer.

Fritidsaktiviteter og indtag af psykoaktive stoffer er således to mulige måder til at frigøre sig fra selvkontrollen, som forhindrer os i spontant at udtrykke vores følelser. Fritidsaktiviteterne giver os stimulerende indtryk, hvor følelser inden for nogle rammer, hvor følelser ikke behøver at blive holdt tilbage. Stofferne gør os følelsesmæssigt modtagelige, fjerner hæmninger og hjælper med til at give følelserne frit løb. Selvfølgelig kan begge metoder anvendes samtidig.

Forskellige slags koncerter giver ikke den samme slags afbræk fra dagligdagen: Der er en væsentlig forskel på den koncert, som man går til i en lille sal, og hvor kunstnerne endnu er ukendte, og så den længe ventede koncert med en 'rockstjerne', som finder sted i en kæmpe koncertsal. Og der er stor forskel på omgangen med rusmidler til de forskellige typer af koncerter.

Forbruget af rusmidler er størst

til koncerter, hvor musikgruppen er mindre kendt, hvor der kun er gjort lidt reklame for koncerten, og hvor publikum er garvede metal-fans ('specialister'). Der er knyttet en vis værdi til udskejelse i dette miljø, og det er med til at fremme forbruget. Men det er først og fremmest tilknytningen til dette miljø, som gør, at musikbegivenhederne skaber et anderledes afbræk. Når en 'specialist' går til en mindre betydningsfuld koncert, er det blot én mere i rækken af begivenheder, vedkommende deltager i, og for at højne værdien af denne begivenhed er det på en måde nødvendigt at indtage stoffer. For en ugarvet metal-fan ('amatør') derimod kan en mindre koncert have en fantastisk værdi.

Hvorvidt koncerten opleves som et afbræk eller frirum er således logisk forbundet med gruppens grad af berømmelse. Det ses tydeligt, når det drejer sig om en koncert med f.eks. Dimmu Borgir, som i øjeblikket er en af de vigtigste black metal grupper: Her ser man nærmest intet indtag af stoffer, selvom publikum består af 'specialisterne', som man har observeret indtage overdrevne mængder stoffer ved mindre vigtige koncerter. På samme måde kan man ved de 'små' koncerter se 'specialisterne' tilbringe mere tid med at sludre end ved de 'store' koncerter.

Kort sagt kan man sige, at hvis færre bruger stoffer ved koncerter med berømte grupper, så kan der være to forklaringer: Enten tilhører deltagerne ikke direkte metal-miljøet, eller også har deltagerne et moderat eller intet stofbrug, fordi koncerten for dem udgør et tilstrækkeligt afbræk.

Man kunne forestille sig, at organiseringen af en stor koncert ville få arrangørerne til at forstærke sikkerhedsforanstaltningerne, så den massive, officielle kontrol ville få forbruget af stoffer til at dale. Faktat er, at kontrol og overvågning er ret begrænset ved koncerter; der er desuden en form for tolerance over for

brugen af stoffer, og uanset antallet af vagter ville de ikke kunne dæmpe op for stofbrugen i eller uden for koncertsalen. Hvor længe koncerten varer, og om den ligger midt på ugen eller i week-enden, har også betydning for udskejelserne.

Nødvendigheden af afbræk

Der er en anden måde at forstå afbrækket på, nemlig ved at forbinde omstændighederne med tilskuernes dagligdag. Det emotionelle udtryk, som lægges for dagen gennem de unge metal-amatørers voldsomme danseformer, 'slam' og 'pogo', svarer til intensiteten i den emotionelle tilbageholdenhed i hverdagen.

Disse udtryk har selvfølgelig en symbolsk værdi, der er specifikke for metal-miljøet. Man må på en måde vise, at man befrier sig fra de daglige bånd ved at benytte sig af lidenskab og givne sig hen som udtryk for frigørelse. Man finder her den 'iver', hvorom Frédéric Saumade skriver, at den 'i handling udtrykker lidenskabens tvetydighed, delt mellem den livgivende fremstormen og den farlige drift'. Kontrol af følelser indlæres i barndommen og i ungdomsårene: Børn og unge bliver ustandseligt kaldt til orden - en helt igennem social orden, som viser sig i holdningerne i skolen og i familien, hvor takt, tone og etikette bliver gjort til et indre anliggende, kort sagt: følelsesmæssig kontrol.

Men i en tid, hvor påbuddet om personlig og social succes forstærkes gennem øget individualisme, er presset, som hviler på de unges skuldre pga. forventninger fra familien, skolen og resten af samfundet, øget betragteligt. Presset udøves gennem et samspil af skole- og samfundsmæssige krav og fordrer en større selvkontrol.

Tilhørsforholdet til metal-miljøet kan således tilvejebringe ressourcer til at opnå en identitet, ligesåvel i forhold til visse unges eksistentielle tvivl som i forhold til de objektive livsbetingelser, de lever under. De

yderliggående holdninger inden for metal gør det uden tvivl muligt at finde et rum til følelsesmæssig frigørelse inden for rammer, som står i modsætning til normerne for selvkontrol. Som Frédéric Saumade skriver: 'For de inkarnerede fans betyder det at være 'rock' at tage vaner på sig, der indikerer vildskab, fordi det nødvendigvis chokerer borgerskabet'. Det betyder intet, om det drejer sig om et bevidst eller ubevidst valg. Uanset om det handler om brug af psykoaktive stoffer eller om et musikalsk miljø, så viser de følelsesmæssige udtryk, at der er behov for at kompensere for selvkontrollen - den selvkontrol, som det moderne samfund bestandigt og med fandens vold og magt pålægger individet.

Behovet for at udtrykke sig følelsesmæssigt stiger i takt med hverdagens krav om selvkontrol. For at de unge kan genfinde en grad af frihed til at udtrykke sig følelsesmæssigt, har de undertiden behov for musikalske stimuli eller psykoaktive stoffer. I denne sammenhæng er brugen af stoffer et middel til at befri sig fra selvkontrollen og ikke et mål i sig selv. Musik og psykoaktive stoffer repræsenterer ganske vist en trappe - ikke til stoffernes paradis, som ofte kaldes kunstig - men til barndommens tabte paradis; det tidspunkt i livet, hvor selvbeherskelse endnu ikke er et obligatorisk krav fra samfundets side. ■

LITTERATUR

- Elias, N. & E. Dunning: *Quest for Excitement: Sport and Leisure in the Civilising Process*. Basil Blackwell. Oxford. 1986.
Saumade, F.: *Le rock ou comment se formalise une passion moderne*. I: Bromberger, C. (red.): *Passions ordinaires*. Bayard Pp: 309-329. Paris. 1998.

Artiklen er oversat og redigeret af Sébastien Tutenes og Birgitte Jensen. Den har tidligere været trykt i en længere fransk version i: Aquatias, S.: 'Stairway to Heaven, Les consommations d'alcool et de cannabis dans les concerts de rock métal', *Psychotropes*, vol.9, n°3-4, 2003. I nærværende danske version har vi blandt andet valgt at udelade en længere analyse af adfærden hos forskellige typer af fans. *Red.*